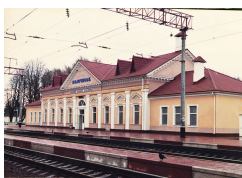

ВОЛОЧИ́СЬК — місто Хмельницької області, райцентр. Знаходиться на р. Збруч (притока Дністра), за 69 км від обл. центру. Залізнична ст. Через місто пролягають залізнична та автомоб. магістралі Київ–Львів. Має автобусне сполучення з містами Київ, Львів, Тернопіль, Вінниця, Чернівці, Збараж та ін. Через В. проходять два газопроводи: Дашава–Київ, Київ–Зх. області України. Площа 14,61 км². Насел. 20 958 осіб (2001, складає 92,2 % до 1989), переважно українці. Тер. сучас. В. була заселена вже в 2-му тис. до н. е., про що свідчать археол. знахідки: ножі, скребки, брили кременю (нуклеуси або ядрища), крем'яний наконечник стріли культури шнурової кераміки. Виявлено також поселення кін. бронзового — поч. раннього заліз. віку (10–11 ст. до н. е.) та часів Київ. Русі (12–13 ст.). Вперше під назвою «Волочище» згадується в акті про поділ володінь князів Збаразьких від 9 липня 1463. Назва походить від слова «волочити», тобто тягти волоком. Від 1545 — сучасна назва. 1569–1793 — під владою Польщі. У кін. 15 ст. містечко було спустошене кримськотатар. ордою, 1580 майже повністю спалене польс. жовнірами, 1672–74 зазнало руйнувань від турец.-татар. нападів. Мешканці В. брали участь у Визв. війні під проводом Б. Хмельницького. Після 2-го поділу Польщі (1793) у складі Правобереж. України приєднано до Рос. імперії. 1796 відкрито митницю. У 2-й пол. 19 ст. у В. виникають пром. підприємства. 1870 нім. АТ «Збруч» збудувало цукр. завод та залізницю від Жмеринки до В. Серед сухопут. митниць, розташ. на зх. кордоні Рос. імперії, В. посідав 1-е місце за об'ємами вивезеного зерна. На поч. 20 ст. крім цукр. заводу діяли цегел., миловар., пивовар., свічковий заводи, тютюнова,

дзеркал., заліз. печей ф-ки, шевська артіль, водяний млин. У кін. 1905 відбувся страйк робітників швей. майстерень, 1907 — цукр. заводу. 1916 у В. генерал **О. Брусилов** розробляв план бойової операції проти австро-нім. військ, яка увійшла в історію як «брусиловський прорив». Від 1923 — райцентр. Від липня 1941 до 17 березня 1944 — під нім.-фашист. окупацією. У серпні 1942 на околиці В. нім. фашисти розстріляли понад 8,5 тис. осіб євр. національності. У місті діяла підпіл. диверс. група сприяння партизан. рухові. У боях за визволення В. загинуло 427 солдатів і офіцерів рад. армії. Від 1970 — місто. Гол. підприємства: заводи «Номінал» (виробництво конденсаторів, ізоляторів, спецоснастки), металовиробів «Метеор», цегел. «Керамік», сиророб., цукр., плодоконсерв., мінерал. вод, харч. концентратів, філіал Запоріж. ВО «Мотор-Січ». Є родовища мінерал. вод. У місті — 4 заг.-осв. школи, 4 дитсадки, навч.-вихов. комплекс, профес.-тех. ліцей; центр. рай. лікарня, санаторій-профілакторій, рай. СЕС; рай. Будинок культури, клуб, дит. школа мистецтв, кінотеатр, 2 б-ки, **Волочиський історичний музей**; 2 ДЮСШ, стадіон, ФСТ «Колос», 5 спорт. залів; готель; відділ. 5-ти банків. При рай. Будинку культури діють нар. хор, хор ветеранів війни та праці, дит. театр, вокал., бального та нар. танцю ансамблі. Видатні уродженці міста: д-р біол. н. **С. Грінбарт**, д-р філол. н. **І. Дузь**, д-р мед. н. **Є. Ліхтенштейн**; скульптор **В. Лупійчук**, художник **П. Скрябін**; засл. артисти України **В. Волков** та **Ю. Федоров**; посол **К. Масик**; спортсмен (веслування на байдарках і каное) **В. Вешко**. Встановлено мемор. комплекс воїнам-визволителям та односельцям, які загинули під час 2-ї світової війни.

М. В. Горобець, Л. Я. Гуляк, І. М. Головіна

Фотоілюстрації

Бібліографічний опис:

Волочиськ / М. В. Горобець, Л. Я. Гуляк, І. М. Головіна // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2006. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-27845>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України (докладніше).